

SOMALI'DE BALIKÇILIK SEKTÖRÜ

Bilgi Notu

Somali'de Afrika'nın okyanusa en uzun sahiline sahip ülke olmasına rağmen, balıkçılık sektörünün geliştirilmesi, hem zorlukları bertaraf etmeyi, risklerin yönetimini hem de uzun vadeli sürdürülebilirliği ele alan çok yönlü bir yaklaşımı gerektirmektedir.

A) TEMEL STRATEJİLER:

1. Altyapı Geliştirme

- Balıkçılık Limanları ve Tesisleri: Balıkları işlemek, korumak için balıkçı limanları, işleme tesisleri ve soğuk hava depoları inşa etmek ve modernize etmek gerekmektedir.
- Balıkçılık Filoları: Somali balıkçılarının kapasitesini ve güvenliğini iyileştirmek için modern, iyi donanımlı balıkçı gemilerine yatırım yapılması gerekmektedir.

2. Kapasite Oluşturma ve Eğitim

- Balıkçılık Eğitimi: Sürdürülebilir balıkçılık uygulamaları, denizde güvenlik ve modern balıkçılık teknikleri konusunda balıkçılık eğitimi faaliyetleri sağlanmalıdır.
- Teknik Beceriler: Somali balık ürünlerinin kalitesini ve pazarlanabilirliğini artırmak için yerel işletmelerin balık işleme, paketleme ve katma değer konusunda eğitilmesi gerekmektedir.

3. Düzenleyici Çerçeve ve Yönetim

- Yasal Çerçeve: Balıkçılık faaliyetlerini düzenlemek, aşırı avlanmayı önlemek ve deniz ekosistemlerini korumak için yasal alt yapı oluşturulması ve uygulanması gerekmektedir.
- Korsanlıkla Mücadele Önlemleri: Korsanlıkla mücadele etmek, balıkçıların güvenliğini sağlamak ve sektöre yatırım yapılmasını teşvik etmek için güvenliğin tesis edilmesi, güçlendirilmesi gerekmektedir.

4. Pazar Erişimi ve Gelişimi

- Yerel ve Uluslararası Pazarlara Erişim: İyi bir lojistik, sertifikasyonlar ve pazarlama kampanyaları aracılığıyla yerel ve uluslararası pazarlara erişimin iyileştirilmesi gerekmektedir.
- Değer Zinciri Gelişimi: Sürdürülebilir bir değer zinciri oluşturulması ve kar maksimizasyonu için balık katma değer zincirinin, yakalama ve işlemeden pazarlama ve ihracata kadar, sürecin geliştirilmesi ve sektör verimliliğinin artırılması gerekmektedir.

5. Yatırım ve Finansal Destek

- Finansman ve Mikrofinansman Yöntemleri: Yerel balıkçılar ve girişimcilerin işlerini büyütmeleri için mikrofinans ve yatırım fırsatlarına erişim ve çeşitli kolaylıkların sağlanması gerekmektedir.
- Kamu-Özel Ortaklıkları Uygulamaları: Yatırım ve uzmanlık çekmek için hükümet, özel sektör ve uluslararası kuruluşlar arasında ortaklıkların teşvik edilmesi, piyasanın canlandırılması için öncülük etmesi alternatif bir çözüm olarak değerlendirilebilir.

6. Sürdürülebilirlik ve Çevre Koruma

- Deniz Ekosisteminin Korunması: Deniz biyolojik çeşitliliğinin korunması ve balık stoklarının uzun vadeli sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için çeşitli önlemler alınmalı, profesyonel balıkçılık yöntemleri teşvik edilmeli ve uygulanmalıdır.

7. Araştırma ve Veri Toplama

- Deniz Araştırması: Balık stoklarını değerlendirmek, deniz ekosistemlerini anlamak ve sürdürülebilir balıkçılık uygulamalarına rehberlik etmek için Ar-Ge yatırımı yapılmalıdır.
- Veri Sistemleri: Balıkçılık faaliyetlerini, pazar eğilimlerini ve çevresel etkileri izlemek için güvenilir, gerçekçi veri toplama sistemi kurulmalıdır.

Sektörde faaliyet gösteren yerel toplulukların karar alma süreçlerine dahil edilmesinin yanı sıra sektörün büyümesinden faydalanmaların azami ölçüde sağlanması için gerekli tedbirler alınarak, balık sektörünün potansiyeli daha iyi anlaşılabilmesi gibi, ekonomik büyüme, istihdam sağlama ve gıda güvenliği de tesis edilebilecektir.

B) SOMALİ'DE BALIKÇILIK SEKTÖRÜNÜN DURUMU

Somali, Afrika kıtasının en uzun kıyı şeridine sahip ülkelerinden biri olarak, deniz kaynakları bakımından oldukça zengindir. Hint Okyanusu'na kıyısı olan Somali, bu avantajı sayesinde balıkçılık sektöründe büyük bir potansiyele sahiptir. Ancak, yıllarca süren iç karışıklıklar, altyapı eksiklikleri ve yasa dışı balık avcılığı gibi sorunlar, bu potansiyelin tam anlamıyla değerlendirilmesini engellemiştir.

1. **Geleneksel Balıkçılık:** Somali'de balıkçılık genellikle geleneksel yöntemlerle yapılır. Küçük teknelerle (dhow, sambuk vb) kıyı balıkçılığı yaygındır. Bu tekneler genellikle modern donanımlardan yoksundur ve bu nedenle avlanan balık miktarı sınırlıdır.
2. **Yasa Dışı, Kayıt Dışı ve Düzenlenmemiş (Illegal Unreported and Unregulated-IUU) Balıkçılık:** Somali kıyılarında, özellikle açık denizlerde, yasa dışı balıkçılık önemli bir sorun teşkil etmektedir. Yabancı tekneler Somali sularında yasadışı olarak avlanarak ülkenin balık stoklarına zarar vermektedir.
3. **Altyapı Eksikliği:** Somali'de balıkçılığın gelişimini engelleyen en büyük sorunlardan biri, işleme, depolama ve taşıma altyapısının yetersizliğidir. Soğuk hava depolarının ve işleme tesislerinin eksikliği, avlanan balıkların çabuk bozulmasına neden olmaktadır.
4. **Pazar Sorunları:** Balıkçılar, yakaladıkları balıkları genellikle yerel pazarlarda satmaktadır. Ancak, pazarlama ve satış kanallarının sınırlı olması, balıkçıların gelirlerini artırma potansiyelini kısıtlamaktadır. Uluslararası pazarlara erişim, altyapı eksiklikleri ve ürün güvenliği mekanizması ile sağlık sertifikası uygulamalarının eksikliği nedeniyle oldukça zor gerçekleşmektedir. Hatta ikinci, üçüncü ülkeler aracılığıyla Somali menşeli balıklar pazarlanmaktadır.

C) SOMALİ'DE YAYGIN BALIK TÜRLERİ

Somali sularında bulunan balık türleri, hem ticari hem de beslenme açısından büyük önem taşır. İşte Somali'de yaygın olarak bulunan bazı balık türleri:

1. **Tuna (Ton Balığı):** Tuna, Somali sularında en yaygın bulunan balık türlerinden biridir. Özellikle sarı yüzgeçli tuna (yellowfin tuna) ve büyük gözlü tuna (bigeye tuna) ticari olarak önemlidir.
2. **Kılıçbalığı (Swordfish):** Kılıçbalığı, Somali sularında sıklıkla bulunan ve ticari değeri yüksek olan bir diğer büyük pelajik balık türüdür.
3. **Barbun (Red Mullet):** Somali kıyılarında yaygın olarak bulunan ve yerel pazarlarda sıkça satılan bir balık türüdür. Lezzetli ve besleyici olması nedeniyle tercih edilmektedir.
4. **İstavrit (Horse Mackerel):** İstavrit, Somali'de yaygın olarak avlanan ve tüketilen bir balık türüdür. Özellikle kıyı balıkçılığı ile yakalanmaktadır.
5. **Karides ve Yengeç:** Somali suları aynı zamanda karides ve yengeç gibi kabuklu deniz ürünleri açısından da zengindir. Bu ürünler, hem yerel pazarlarda hem de uluslararası pazarlarda talep görmektedir.
6. **Morina (Cod):** Somali'nin soğuk derin sularında bulunan morina, balıkçılık sektöründe önemli bir yer tutmaktadır.
7. **Orkinos (Skipjack Tuna):** Somali sularında yaygın olan bir başka tuna türüdür. Genellikle konserve balık üretiminde kullanılmaktadır.

D) SOMALİ'DE BALIKÇILIK SEKTÖRÜNÜN GELİŞTİRİLEBİLMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER;

1. **Altyapının Geliştirilmesi:** Balık işleme tesislerinin, soğuk hava depolarının ve limanların inşa edilmesi, balıkçılık sektörünün gelişimi için kritik öneme sahiptir. Bu, balıkların bozulmadan daha geniş pazarlara ulaştırılmasını sağlayacaktır.
2. **Yasa Dışı Balıkçılıkla Mücadele:** Somali'nin deniz kaynaklarının korunması için yasa dışı, kayıt dışı ve düzenlenmemiş balıkçılıkla etkin bir şekilde mücadele edilmelidir. Bu, yerel balıkçıların ve ülkenin ekonomik çıkarlarının korunmasını sağlayacaktır.
3. **Eğitim ve Kapasite Geliştirme:** Yerel balıkçılara modern balıkçılık teknikleri ve sürdürülebilir avlanma yöntemleri konusunda eğitim verilmesi, av verimliliğini artırabilir ve balık stoklarının korunmasına katkı sağlayabilir.
4. **Pazar Erişimi:** Uluslararası pazarlara erişimi artırmak için ticaret yollarının ve pazarlama kanallarının iyileştirilmesi gereklidir. Bu, Somali balıkçılarının gelirlerini artıracak ve ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır.
5. **Sürdürülebilir Balıkçılık Uygulamaları:** Somali'deki balıkçılık faaliyetlerinin sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi için balık stoklarının yönetimi ve koruma alanlarının oluşturulması önemlidir.

6. **Denizcilik Güvenliğinin Sağlanması:** Somali kıyılarında korsanlık ve diğer güvenlik tehditlerinin ortadan kaldırılması, hem yerel balıkçılar hem de uluslararası ticaret için güvenli bir ortam sağlayacaktır.

Somali, deniz kaynakları açısından büyük bir potansiyele sahiptir ve bu potansiyelin etkin bir şekilde değerlendirilmesi, Ülkenin ekonomik kalkınmasına önemli katkılar sağlayacaktır. Balıkçılık sektörünün geliştirilmesi, Somali halkının geçim kaynaklarını iyileştirebilir ve ülkenin genel refahını artıracaktır.

E) DÜNYA BANKASI'NIN SOMALI İÇİN GELİŞTİRDİĞİ BALIKÇILIK PROJESİ

Proje Adı: Somali Sürdürülebilir Balıkçılık Geliştirme Projesi – Badmaal: Somali Balıkçılık Geliştirme Badmaal Projesi'nin hedefi, Somali'nin balıkçılık sektörünün yararlanması ve etkili bir şekilde yönetme kapasitesinin geliştirilmesidir.

Proje Kimliği: P178032

Proje Tutarı: 55 Milyon Dolar

Proje Geliştirme Hedefi: Proje Geliştirme Hedefi, hedeflenen toplulukların ve yetkililerin seçili balıkçılıklardan etkili bir şekilde yararlanma ve bunları yönetme kapasitelerini iyileştirmektir.

Projenin Bileşenleri

Sürdürülebilir Deniz Balıkçılığında Yararlanma Kapasitesinin Artırılması:	Deniz Balıkçılığı Yönetimi ve Yönetiminin Güçlendirilmesi:	Proje Yönetimi İzleme ve Değerlendirme:
<p>İklimsel olarak dayanıklı ve finansal olarak uygulanabilir küçük ölçekli balıkçılık sürdürülebilir altyapısının kurulmasını veya iyileştirilmesini ve birincil yararlanıcıları balıkçılar, balık işçileri ve kooperatifler ve KOBİ'ler de dahil olmak üzere toplulukları olduğu değer zincirlerinin oluşturulmasını hedeflemektedir.</p>	<p>Yeni ulusal Balıkçılık Yasası'nda belirtildiği gibi balıkçılık yönetimine yatırım yaparak sürdürülebilirlik için yönetilen uzun vadeli iklime dayanıklı Somali balıkçılıklarının temelini oluşturacaktır. Başlıca yararlanıcılar FGS ve FMS balıkçılık bakanlıkları, balıkçılar, balık işçileri ve toplulukları ile yatırımcılar olacaktır.</p>	<p>Bu bileşen, proje faaliyetlerinin ve emanet yönetiminin etkili bir şekilde uygulanmasını ve etkili izleme ve değerlendirmeyi ve Bankanın Çevresel ve Sosyal Çerçevesinin uygulanmasını/uygunluğunu sağlayacaktır. MFBE'ye proje faaliyetlerini yönetme, uygulama ve izleme kapasitesini güçlendirmek için ekipman, teknik yardım, eğitim ve artımlı işletme maliyetleri sağlayacaktır.</p>

<https://mfbe.gov.so/wp-content/uploads/2024/09/BADMAAL-Labour-Management-Procedures.pdf>